

Sürdürülebilir Finanstaki Yeni Bir Paradigma: Bankalarda Yeşil Varlık Oranı

Uğur Uzun¹

Murat Berberoğlu²

Özet

İklim değişikliği, dünya kaynaklarının tükenmesi ve çevre tahribatının küresel ekonomi üzerinde her geçen gün şiddetini artırarak oluşturduğu baskı ve yarattığı sistemik risklerin birçok alanda sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm odaklı yansımaları görülürken; bu durum finans sektöründe de bir paradigma değişimini zorunlu hale getirmiştir. Bu dönüşüm sürecinin en güncel ve önemli uygulamalarından biri olan “Yeşil Varlık Oranı”, özellikle bankaların geleneksel yöntemlerle hazırladıkları bilançolarına çevresel filtreler uygulamasına yönelik şeffaf bir temel performans göstergesi olması amacıyla geliştirilmiştir. Yeşil Varlık Oranı göstergesinin yasal ve teknik altyapısı ile hesaplama metodolojisi ilk olarak Avrupa Bankacılık Otoritesi tarafından Avrupa Birliği Taksonomisi standartları dikkate alınarak oluşturulmuş, akabinde Türkiye’de de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun çalışmaları sonucu hızlı bir şekilde ulusal mevzuata entegre edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada Yeşil Varlık Oranı kavramının ortaya çıkışı ve gelişim süreci, hesaplama metodolojisi, olası etkileri incelenmiştir. Yeşil varlık oranının Avrupa Birliği öncülüğünde ortaya çıkışını takiben Türkiye’de de yasal çerçevenin süratle oluşturulduğu ancak geçiş sürecinden kaynaklı olarak bankaların ilgili rasyo değerlerinin henüz kamuoyuna düzenli bir şekilde sunulmaya başlanmadığı gözlenmektedir. Bu durumun temel sebeplerinden birinin, özellikle bankaların fonladığı şirketlerin Yeşil Varlık Oranı kapsamındaki veri doğrulama ve belgelendirme süreçlerinde yaşanan eksiklikler olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak, yeşil varlık oranı istatistiklerinin doğru, tutarlı, standart ve karşılaştırılabilir düzenli bir veri seti haline gelebilmesi için sadece bankaların değil reel sektörün de bu sisteme entegre olması, merkezi yönetimin politikaları

- 1 Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, uguruzun@artvin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0499-4546>
- 2 Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, murat@artvin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8467-0065>

ile destek vermesi ve düzenleyici otoritelerin şeffaf denetimlerle sistemi takip etmesi gerektiği belirtilebilir. Bu gerekliliklerin yerine getirilmesi, Türkiye’ye yeşil sermayenin yönlendirilmesi ve yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

1. GİRİŞ

Gelişen teknoloji, artan dünya nüfusu, yükselen ticaret hacmi ve finansal genişleme gibi dinamikler, özellikle son yıllarda üretim ve tüketim alışkanlıklarında köklü değişimlere yol açmıştır. Bu dönüşüm, insanların artan refah arzusu ve tüketim odaklı eğilimleriyle birleştiğinde, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı daha da artırmıştır. Dünya kaynaklarının aşırı ve bilinçsiz kullanımı sonucu ekolojik dengenin bozulmasıyla beraber her geçen gün etkileri daha şiddetli bir şekilde hissedilen küresel ısınma, biyolojik çeşitlilikteki düşüş, doğal kaynaklarda azalma ve kirlenme gibi çevresel sorunların artmasına sebebiyet verirken hayat kalitesi açısından da gelecek nesiller için ciddi tehdit oluşturmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu 2025 Küresel Risk Raporu’na göre gelecek 10 yıllık projeksiyonda karşılaşılabilecek en önemli küresel risklerin başında çevresel riskler gelmektedir. On adet küresel riskin sıralandığı dünya risk değerlendirmesinde; aşırı hava olayları (extreme weather events), biyoçeşitlilik kaybı ve ekosistem çöküşü (biodiversity loss and ecosystem collapse), dünya sistemlerinde kritik değişiklikler (critical change to earth systems) ve doğal kaynak kıtlığı (natural resource shortages) gibi çevresel riskler ilk dört sırada yer almaktadır. Ayrıca kirlilik (pollution) sorunu da onuncu sırada bulunmaktadır. Listenin geri kalan kısmını ise teknolojik ve toplumsal riskler oluşturmaktadır (World Economic Forum, 2025). İlgili çevresel risklerin etkileri sadece tek bir boyutla sınırlı kalmayıp toplumsal ve ekonomik açılardan da önemli problemler yaratırken finansal piyasalarda geri döndürülemez çöktürlere yol açabilecek, geleneksel risk ölçüm modellerinin yetersiz kaldığı sistemik finansal risklere sebebiyet vermektedir (Battiston vd., 2020).

Çevresel sorunların dünya ve insan hayatına olan tehdit boyutundaki yükseliş gerek ulusal boyutta gerekse küresel ölçekte çevresel stratejilerin, politikaların, ilkelerin ve uygulamaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda sistemik çevresel sorunların (Renn vd., 2020) ekonomik ve siyasal karar alma mekanizmalarına entegre edilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak “Yeşil Dönüşüm” yaklaşımı, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak 20. yüzyılın son çeyreğinde gelişmeye başlamıştır. Ekonominin tamamının güçlü çevresel etki ve doğal kaynak bağımlılığı yaratan faaliyetler yerine yeryüzünün sınırlarına saygı gösteren, küresel çapta uzun vadeli sürdürülebilirliği, çevresel risklere karşı dayanıklılığı ve toplumsal refahı destekleyen uygulama, politikalara

ve stratejilere doğru yönelim şeklinde tanımlanabilen yeşil dönüşüm kavramı (OECD, 2025), temel olarak fosil yakıtlara dayalı ve çevresel tahribat yaratan geleneksel ekonomi uygulamalarından “yeşil büyüme” ve “yeşil ekonomi” yaklaşımlarına geçişi vurgulayan kapsamlı bir yapısal dönüşüm sürecidir (Topçu, 2022). Yeşil ve sürdürülebilir bir ekonomiye dönüşüm sürecinin başarısı için ulusal ve uluslararası boyutta ciddi yatırımlara gereksinim duyulurken, sahip olduğu dönüştürücü ve yönlendirici güç ile finans sektörü de bu süreçte kritik bir role sahiptir.

Finans sektörü, çevresel sorunlarla mücadele ve yeşil dönüşüm sürecine çeşitli işlevleri yerine getirerek önemli katkılar sunabilir. Finans sektörü, ekonomi içinde biriken fonların kullanılmasını noktasında çok önemli bir fonksiyona sahiptir. Bu bağlamda fonların özellikle çevre dostu yatırım projeleri, yenilenebilir enerji altyapıları ve sürdürülebilir kalkınma odaklı yatırım alanlarına tahsis edilmesi ya da bu alanlara yönlendirilen fon miktarlarının zaman içinde düzenli bir şekilde artırılması yeşil dönüşüm hedefine ulaşılabilmesi açısından gerekli bir uygulamadır. Bankalar ve diğer finansal kurumlar sermayeyi kirli (karbon yoğun) endüstrilerden ziyade temiz sektörlerle yönlendirmeyi tercih ettikleri ölçüde yeşil ekonomiye geçiş sürecine çok daha fazla katkı sunabilirler (Cui vd., 2018).

Finans sektörünün söz konusu sürece katkısı sadece yeşil projeleri finanse etmek ile sınırlı değildir. Bununla birlikte karbon yoğun veya çevre tahribatı yaratan faaliyet, proje ve yatırımlara sağlanan fonların azaltılması ya da kesilmesi de çok ciddi sonuçlar doğurabilir. Çevreye zararlı faaliyetlere finansmanın kısıtlanması ile finans sektörü, kredilendirme süreçlerinde firmaların çevresel risklerini araştırma ve potansiyel çevre tahribatını önleme işlevini de yerine getirebilir (Dikau & Volz, 2021). Yeryüzünde iklim ve doğa kaynaklı olayların sayısında ciddi boyutta artış gözlenmektedir. Niceliksel artışla beraber yaşanan olaylar sonucunda oluşan maliyet ve ekonomik zarar da çok yüksek seviyelere ulaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle çevresel riskler önemli derecede ek finansal riskler yaratma eğilimi içindedir. Bu durumun etkisiyle bankacılık sektörü özellikle son yıllarda kredi ve yatırım süreçlerinde çevresel, sosyal ve yönetim (environmental, social and governance-ESG) faktörlerini dikkate alarak sürdürülebilirlik ilkeleri ve ESG skorlarını değerlendirme kriteri olarak kullanmaya başlamıştır. Böylece çevreye duyarlı ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayan firmalara fon akışı görece artarken yeşil projeleri de teşvik edici bir ortam yaratabilir (Neitzert & Petras, 2019; Şahin, 2024).

Yeşil finansal ürünlerin geliştirilmesi, finans sektörünün bir diğer önemli işlevidir. Bu bağlamda finansal piyasalarda yeşil tahvil, yeşil kredi ve kredi kartı, yeşil sukuk, yeşil mevduat, yeşil menkul kıymetleştirme, yeşil risk sermayesi,

yeşil proje finansmanı gibi çeşitli araçlar ortaya çıkmıştır (Elitaş & Arslan, 2024). Söz konusu enstrümanların yaygınlaşması, yeşil dönüşüm süreci kapsamında belirlenen hedeflere ulaşılmasında ve daha uygun maliyetlerle çevreye duyarlı projelerin hayata geçirilmesine önemli katkılar sunabilir. Yeşil finansal ürün ve hizmetlerin geliştirilmesinde bankacılık sektörü çok önemli bir rol oynamaktadır. Bankalar, geleneksel aracılık faaliyetlerini yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik anlayışı ile yeniden tasarlayarak temiz ve çevre dostu projelere ciddi miktarlarda finansman sağlarken birçok yenilikçi yeşil enstrümanı da piyasaya sunmuştur.

Bankaların ilgili dönüşüm sürecine katkı düzeylerinin tespitinde, sağlamış oldukları yeşil kredi miktarı ya da ihraç ettiği yeşil tahvil hacmi gibi tek bir enstrümana yönelik istatistiksel bilgiler kullanılabilmeyle beraber bankanın bilanço varlıklarının (krediler ve avanslar, borçlanma senetleri ve öz sermaye araçları vb.) tümünü kapsayan bir yaklaşımın izlenmesi önerilmektedir (European Banking Authority, 2021). Bu doğrultuda sürdürülebilir finans kapsamında talep edilen standartlaşma ihtiyacının da bir sonucu olarak “Yeşil Varlık Oranı (YVO)” kavramı ortaya atılmıştır.

2. YEŞİL VARLIK ORANI (GREEN ASSET RATIO) KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Avrupa Birliği (AB) özellikle 2018 yılından itibaren sürdürülebilir finans kapsamında çeşitli düzenlemeler, plan, ilke ve politikalar geliştirmektedir. Öncü uygulamalardan biri yatırımcılar açısından şeffaflığı artırmayı, yeşil yıkamayı (greenwashing) önlemeyi ve sürdürülebilir ekonomik faaliyetlere yönlendirilen sermayeyi yükseltmek amacıyla 2018 yılında yayımlanan Avrupa Sürdürülebilir Finans Eylem Planı’dır. 11 Aralık 2019 tarihinde açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal) sonrasında ise Sürdürülebilir Finans Eylem Planı, 2021 yılı içinde (Nisan ve Temmuz) gözden geçirilerek güncellenmiştir. Bu gelişmelerin ışığında bankalar aracılığıyla çevresel, sosyal ve yönetim risklerinin tanımlanması, belirlenmesi ve yönetilmesi faaliyetleri, düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından daha fazla önem kazanmış ve ESG riskleri firmalar için bir değerlendirme kriteri olmaya başlamıştır (Türkiye Bankalar Birliği Bilgi Notu; Brühl, 2023).

AB komisyonunun finansal hizmetler sektörünün raporlamalarında sürdürülebilirlik ile ilişkili ekonomik faaliyetlerini açıklama zorunluluğu getirmesi dikkat çeken uygulamalardan biri olmuştur. Çevresel risklerle ilgili sürdürülebilirlik göstergelerinin tanımlanması, metodolojisi ve sunumuna yönelik teknik standartların taslağının hazırlanması için Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority-EBA) görevlendirilmiştir. Bu

doğrultuda finans kurumları başta olmak üzere şirketler için sürdürülebilirlik kapsamında kabul gören ekonomik faaliyetlerin tüm ekonomik faaliyetlere oranını ölçmeyi sağlayan yeni anahtar performans göstergeleri (key performance indicators-KPIs) oluşturulmuştur. Bankacılık sektörü özelinde ise geliştiren başlıca göstergelerden biri olarak Yeşil Varlık Oranı (YVO) dikkat çekmektedir. (Brühl, 2023).

“Yeşil varlık oranı, kredi kuruluşlarının yeşil ve sürdürülebilir bir ekonomiye geçiş sürecine katkısının nesnel, tutarlı ve karşılaştırılabilir bir şekilde ölçülerek izlenmesi amacıyla geliştirilmiş bir performans göstergesi olup yakın dönemde Avrupa Birliği (AB) tarafından da kredi kuruluşlarına yönelik birincil performans göstergesi olarak kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştur” (BDDK, 2025). Yeşil varlık oranı, bankaların bilançolarında ilgili metodoloji kapsamı dâhilindeki toplam varlıklarının (merkezi yönetim riskleri ile kısa vadeli ve alım-satım amaçlı portföy kalemleri hariç) ne kadarlık bir kısmının AB Taksonomisi uyumlu bir şekilde çevresel olarak sürdürülebilir kabul edilebileceğini ifade etmektedir. Söz konusu oranın raporlanma sürecinde bankaların hem mevcut kapsam dâhilindeki varlıkları hem de yeni kredi ve avanslar, borçlanma senetleri, öz sermaye araçları gibi finansman akışları baz alınarak bir yandan bankanın mevcut kredi portföyü hakkında bilgi sahibi olunabilirken diğer yandan da geleceğe dönük AB Taksonomisi uyum potansiyeline yönelik projeksiyon sunmaktadır (ABN AMRO, 2024).

AB Taksonomisi kapsamında belirlenen altı çevresel hedef YVO bağlamında uyum açısından değerlendirilmektedir. İlgili çevresel hedefler şu şekildedir (EBA, 2021):

- İklim değişikliğinin azaltılması (climate change mitigation),
- İklim değişikliğine uyum (climate change adaptation),
- Su ve deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve korunması (the sustainable use and protection of water and marine resources),
- Döngüsel ekonomiye geçiş (the transition to a circular economy),
- Kirliliğin önlenmesi ve kontrolü (pollution prevention and control),
- Biyoçeşitliliğin ve ekosistemlerin korunması ve restorasyonu (the protection and restoration of biodiversity and ecosystems)

Yeşil varlık oranı hesaplamasında, bir faaliyetin çevreye duyarlı ve sürdürülebilir bir ekonomik faaliyet olarak değerlendirilip yeşil varlık olarak kabul görebilmesi için söz konusu altı çevresel hedeften en az bir tanesine “önemli düzeyde katkı sunulması” ve geriye kalan diğer hedeflerden herhangi birine ise “önemli ölçüde zarar verilmemesi” ile bilime dayalı teknik tarama

kriterlerine ve asgari seviyede sosyal ve yönetim güvencelerine uygunluk şartlarının bir arada sağlanması gerekmektedir. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın finansal altyapısını desteklemek amacıyla geliştirilen bu kriterler çerçevesi, regülasyonlarda "Avrupa Birliği Taksonomisi (European Union Taxonomy)" olarak adlandırılmaktadır (European Commission, 2020; Gündüz, 2021).

AB komisyonunun görevlendirmesi sonrasında Avrupa Bankacılık Otoritesi, çevresel konularda yapılmış olan tanımlama ve düzenlemeler çerçevesinde bankacılık sektörüne yönelik teknik standartlar, kriterler, temel performans göstergelerinin tanımlanması ve uygulama süreci ile ilgili yapmış olduğu çalışmaları 1 Mart 2021'de tavsiye bir rapor halinde hazırlayarak sunmuştur. Söz konusu gelişmeler ışığında Ocak 2024 tarihinde itibaren AB üyesi ülke bankalarına Yeşil Varlık Oranı göstergesini resmi olarak yayımlama ve raporlama zorunluluğu getirilirken bankaların ilk raporlamaları, 2023 mali yılı verilerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Raporlama yükümlülüğünün kapsamı, belirli sınırlamalar barındırmaktadır. Bankalar için bilanço büyüklüğü, çalışan sayısı ve hukuki statü açısından kriterler tanımlanmıştır. Bu bağlamda ilk etapta söz konusu kriterlerle ilgili belirlenmiş eşik değerleri sağlayan hem AB üyesi ülkelerde kurulmuş hem de menşei AB üyesi ülkeler olmayıp AB bölgesinde faaliyet gösteren tüm bankalara raporlama yükümlülüğü getirilirken aday ülkelerdeki bankalar için doğrudan bir yasal zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak aday ülkelerdeki düzenleyici kuruluşlar uyum politikaları çerçevesinde ulusal ölçekte söz konusu düzenlemeleri yürürlüğü koyma noktasında eğilim göstermektedir (European Banking Federation, 2024; TBB Bilgi Notu). Bu doğrultuda Türkiye'de de son yıllarda yeşil varlık oranı ile ilgili yasal bir çerçeve hazırlanması çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Bu süreçte ilk somut adımı, Türkiye'de ekonomik faaliyetlere ilişkin yeşil kavramı özelinde bir sınıflandırmanın bulunmamasının kurumsal bir sorun olduğunun vurgulandığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 2021 yılının son günlerinde yayımlanan Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı (2022-2025) oluşturmaktadır. İlgili sınıflandırma standardının eksikliği finansal araç ve faaliyetler ile finans sektörü bünyesinde sahip olunan varlık ve yükümlülüklerin sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm bağlamında sağlıklı değerlendirmeler yapılmasını, standart ve karşılaştırılabilir veri üretilmesini, politikalar geliştirilmesini zorlaştırmaktadır (BDDK, 2021). Diğer bir ifadeyle başta bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında ne düzeyde ekonomik faaliyetler yürüttüğü, ilgili hedeflere ulaşmada hangi ölçüde rol oynadığının tutarlı bir şekilde tespiti edilebilmesi için standart göstergelerin hesaplanmasının gereklilik arz ettiği ortaya konularak bu eksikliğin giderilmesi stratejik bir hedef olarak belirlenmiştir. Bu amaçla BDDK öncelikle, Avrupa Birliği'nin yaklaşımı çerçevesinde, bankacılık

sektörünün sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm sürecine katkı düzeyinin standart bir ölçüsü olarak bankaların yeşil varlık oranı hesaplamasına dönük taslak tebliği Ekim 2023’de yayımlayarak kamuoyu görüşüne sunmuştur (Şahin, 2024). 11.04.2025 tarihinde de tebliğin son hali “Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ” başlığıyla 32867 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yayımlanan tebliğ kapsamında bankaların Haziran 2025 dönemi verileri doğrultusunda yeşil varlık oranlarını hesaplayarak raporlaması öngörülmektedir. Bankalar, YVO hesaplama metodolojini uygularken ilk aşamada BDDK’nın belirlemiş olduğu yeşil varlık kriterlerini dikkate alırken sonraki süreçte kademeli bir geçiş ile Türkiye ölçeğinde uygulamaya konulması planlanan daha kapsamlı yeşil sınıflandırma göstergeleri de dâhil edilerek hesaplamalar gerçekleştirilecektir. BDDK, YVO uygulamasına yönelik olarak alt sınırlar ve hedefler belirleme noktasında yetkili kılınmıştır. Bu doğrultuda banka türüne göre ilgili sınır ve hedeflerde farklılaşmaya gitme, belirlenen eşik değerlere ulaşamayan bankalara ilişkin sermaye yükümlülüğü gibi çeşitli tedbirleri alma noktasında tüm yetki BDDK’ya verilmiştir. Aynı şekilde kurul, bankaların ekonomik faaliyetlerinin çevresel hedeflere etkilerini değerlendirmek için belirlenen teknik tarama kriterlerinin uygulanmasına karar verme yetkisine de sahiptir. Bununla beraber, bankalar da YVO hesaplamasına dâhil edilen varlık ya da faaliyetlerine ilişkin teknik tarama kriterlerinin yerine getirildiğini ya da getirileceğine doğrulayan dokümanlarla (bağımsız ve akredite kurumlarca hazırlanan rapor ve sertifikalar, fizibilite etütleri, harcama belgeleri vb.) belgelendirmekle yükümlüdür. YVO hesaplama ve raporlama uygulamasıyla birlikte bankacılık sektöründe yeşil finansman ve yeşil dönüşüm olgularına dönük farkındalığın yükselmesi, yanlış veya yanıltıcı raporlamanın önüne geçilerek şeffaflığın artması, özellikle çevresel ve sürdürülebilirlik hedefleriyle sunulan uluslararası fonlara daha kolay erişimin sağlanması ile Türkiye Cumhuriyeti’nin iklim değişikliği konusundaki taahhütlerini daha güçlü bir şekilde yerine getirmesi hususlarında ciddi katkı sunması öngörülmektedir (Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ, 2025; BDDK, 2025).

2.1. Yeşil Varlık Oranı (YVO) Hesaplama Metodolojisi

Bankacılık sektörünün yeşil ve sürdürülebilir bir ekonomiye dönüşüm sürecine katkı düzeylerini objektif, standart ve karşılaştırılabilir bir biçimde tespit etmeyi amacıyla geliştirilen temel performans göstergesi olarak Yeşil Varlık Oranı (YVO), bankaların finansal durum tablolarında, belirlenen taksonomi ile uyumlu “yeşil” varlıkların ağırlığı dikkate alınarak ölçülmektedir. Söz konusu oranın hesaplama metodolojinin adımları aşağıdaki gibi işlemektedir:

Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ (2025) uyarınca “yeşil varlık oranı, bankaların konsolide olmayan bilançolarında yer alan uyumlu varlıkların, yeşil varlık oranı kapsamındaki toplam varlıklara bölünmesi ile hesaplanır” (md. 4/1). YVO şu şekilde formüle edilebilir:

$$\text{Yeşil Varlık Oranı} = \frac{\text{Uyumlu Varlıklar}}{\text{Kapsam Dâhilindeki Toplam Varlıklar}}$$

YVO kapsamındaki toplam varlıkların hesaplanmasında bankaların bilançolarında yer alan krediler, avanslar, borçlanma araçları, pay senetleri gibi finansal varlıklar temel oluştururken ilgili varlıkların değerlendirilmesi itfa edilmiş maliyet ile ölçülen brüt tutarlar üzerinden yapılmaktadır. Bununla birlikte bazı varlık kalemleri hesaplamaya dâhil edilmemektedir. Bu varlıklar: merkezi yönetim kapsamında bulunan kamu kurumlarından olan alacaklar, merkez bankalarından var olan alacaklar, uluslar üstü statüsündeki kuruluşlardan alacaklar ile alım satım hesaplarında takip edilen varlıklar. Yeşil varlık oranı dâhilindeki toplam varlıklardan BDDK tarafından yayımlanan teknik tarama kriterleri kapsamına giren bütün ekonomik faaliyetlere ilişkin finansal varlıkların brüt tutarlarının toplamı “uygun varlıklar” olarak tanımlanmaktadır (Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ, 2025). Bu tanımlamada söz konusu ekonomik faaliyetlerin teknik kriterleri tam olarak sağlaması beklenmemekte, kapsam içindeki bütün finansal varlıklar uygun varlık olarak kabul edilmektedir.

Uyumlu varlıklar ise uygun varlık sınıflandırmasına tabi tutulan varlıklar içerisinde aşağıda sıralanan koşulların tamamını sağlayan varlıkları ifade etmektedir (Güven, 2025).

- BDDK tarafından YVO kapsamında belirlenmiş teknik kriterler bağlamında tanımlanmış en az bir çevresel hedefe önemli derecede somut katkı sunma,
- Diğer çevresel hedeflerden herhangi birine zararda bulunmama,
- Asgari düzeyde sosyal güvenlik ve insan hakları standartlarına (çalışan hakları, ayrımcılık, vergi uyumu vb.) uygun hareket etme.

BDDK, uyumlu varlık hesaplamasına dâhil edilecek finansal varlıklar hususunda eşik değerler belirleyebilir. YVO hesaplama adımları kısaca şu şekilde özetlenebilir (Yeşil Büyüme, 2025):

- a) Bankaların kapsam dâhilindeki bilanço içi finansal varlıklarının (kredi ve avanslar, borçlanma senetleri, öz sermaye araçları vb.) brüt tutarı hesaplanır.

- b) Bağımsız raporlar, sertifikalar, kurumsal dokümanlar gibi araçlarla tebliğde sıralanan çevresel hedeflerden herhangi birine potansiyel olarak katkı sunduğu tespit edilen finansmanlar belirlenerek uygun varlıklar tanımlanır.
- c) Tanımlanan uygun varlıklar arasından çevresel hedeflerden en az birine “önemli derecede katkı sağlayan”, diğer hedeflerden herhangi birine “önemli ölçüde zarar vermeyen” ve “asgari güvenlik standartlarını” tam olarak karşılayan finansmanlar teknik tarama kriterleriyle uyumlu varlıklar belirlenir.
- e) Uyumlu varlıkların raporlama tarihindeki ‘itfa edilmiş maliyet ile ölçülen brüt tutarları’ toplanır.
- f) Uyumlu varlıkların toplamı ile ilk adımda hesaplanan söz konusu finansal varlıkların toplam brüt tutarı oranlanarak YVO hesaplanır.

Böylece, bankacılık sektörünün çevresel sürdürülebilirliğe yapmış olduğu katkı düzeyi şeffaf, standart ve uluslararası boyutta karşılaştırılabilir bir metodoloji ile ortaya konulmakta, yeşil dönüşüm sürecinde daha veri temelli ve rasyonel politikaların geliştirilmesine imkân tanınmaktadır (EBA, 2021).

3. SONUÇ

İklim değişikliği, çevresel tahribat ve doğal kaynakların hızla tükenmesi gibi sorunların yarattığı risklerin gelecek nesilleri ciddi düzeyde tehdit ettiğinin kabul görmesiyle birlikte bu sorunlarla mücadeleye dönük küresel ölçekte çeşitli eylem planları, politikalar, yaklaşımlar ve stratejiler geliştirilmiş ve geliştirilmeye devam edilmektedir. Söz konusu çevresel sorunlara karşı farklı boyutlarda uygulamalar ortaya konulurken en önemli ayaklardan birini finans sektörü oluşturmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilir finans uygulamaları, çevresel riskleri yönetme, yeşil dönüşüm ve yeşil ekonomiye geçiş sürecinde önemli bir paradigma değişimini yansıtmaktadır. Bu değişim sürecinin en güncel ve önemli yaklaşımlarından biri olan Yeşil Varlık Oranı, sadece bankacılık sektörü için bir raporlama yükümlülüğü değil, fon kaynaklarının iklim değişikliği ile mücadeleye dönük yatırımlara tahsisini teşvik eden küresel boyutta stratejik bir araçtır. Yakın gelecekte bankalar başta olmak üzere finansal kurumların kredibilitesi, imajı, rekabet gücü ve finansman maliyetleri üzerinde geleneksel mali tablo rasyolarının yanında bilançolarında ne boyutta yeşil varlıklara yer verdiğini ölçen şeffaf ve standart göstergelerin önemli derecede etkili olacağı öngörülmektedir.

Yeşil varlık oranı hesaplama zorunluluğu, özellikle Avrupa Birliği’nin düzenlemeleri öncülüğünde hayata geçmekle birlikte Türkiye’nin de hızlı bir

şekilde yasal çerçeveyi oluşturarak bankacılık sektörüne YVO metodolojisini uygulama konusunda bağlayıcılık getirmesi, çok önemli ve stratejik bir yaklaşımdır. Avrupa Bankacılık Otoritesi tarafından AB Taksonomisi ile uyumlu bir şekilde geliştirilen performans göstergesi, BDDK'nın çalışmaları doğrultusunda Türk bankacılık mevzuatına kısa sürede entegre edilmiştir. Bu gelişme doğrultusunda küresel ölçekte sunulan yeşil fonların Türkiye'ye akışının ve alınacak pay oranının olumlu yönde değişim göstermesi olasılığı artacaktır. Bununla beraber bu durum, Türkiye'nin sürdürülebilir finans alanında yapmış olduğu düzenlemeler ve uygulamalar ile gerek bölgesel gerekse gelişmekte olan piyasalar ölçeğinde etkili bir oyuncu olma hedefini de yansıtmaktadır.

Yasal altyapının süratle ve sağlam bir şekilde inşa edilmesine rağmen Türkiye özelinde bankaların YVO metodolojisini uygulamakla birlikte henüz söz konusu veriyi kamuoyu ile paylaşmadıkları ve açık platformlarda düzenli bir şekilde yayımlamadıkları gözlenmektedir. Bu durumun sebebi olarak, bankaların yükümlülüklerini yerine getirmemesi ya da ilgili veriyi açıklamak istememeleri gibi hususlardan ziyade, yasal çerçeve doğrultusunda söz konusu verinin belgelendirme ve doğrulama süreçleri ile raporlama takvimine dönük kuralların rol oynadığı tahmin edilmektedir. YVO hesaplamasında dikkate alınan teknik kriterlerin sağlanıp sağlanmadığının, belgelere dayalı olarak doğrulanması noktasında bir sürece ihtiyaç duyulmakta ve ilgili doğrulamayı yerine getirecek kurumlar aracılığıyla bankalara bir veri akışı zorunlu hale gelmektedir. Dolayısıyla yasal geçiş sürecinin doğal bir sonucu olarak, Türk bankacılık sektörünün YVO verileri, kamuoyu tarafından açık ve düzenli bir biçimde ulaşılabılır bir niteliğe kavuşmamıştır.

Geçiş süreci tamamlanıp bankaların YVO istatistikleri bir veri seti boyutuna ulaştıktan sonra daha sağlıklı politika ve stratejiler geliştirilebilecektir. Bununla beraber YVO verisinin karşılaştırılabilir ve tutarlı bir temel performans göstergesi özelliği kazanabilmesi için bankacılık sektörünün ya da finansal kuruluşların yanında fonlanan reel sektör kuruluşlarının (YVO kapsamında hesaplamaya dâhil olan) verilerinin de ilgili veri ekosistemine entegre olması önem arz etmektedir. Özellikle üretim ve istihdam açısından anahtar bir rol üstlenen KOBİ'lerin bu sürece dâhil edilmesi çok daha sağlıklı veri üretimine imkân tanıyacaktır. Ekonomik güçlerinin görece düşük seviyede olması sebebiyle KOBİ'lerin YVO hesaplama sürecine entegrasyonu için kamu desteği sunulması önemli olacaktır. Sonuç olarak sürdürülebilir finans uygulamalarının yaygınlaşması ve ilgili birimler tarafından benimsenmesi küresel yeşil fon kaynaklarının Türkiye'ye yönelmesini teşvik etmesi açısından etkili bir unsur olmakla birlikte Türkiye'nin yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasında da belirleyici bir rol oynayacaktır.

Kaynakça

- ABN AMRO. (2024). Why EU banks' green asset ratios may mislead on green alignment. <https://www.abnamro.com/research/en/our-research/esg-strategist-why-cu-banks-green-asset-ratios-may-mislead-on-green>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu [BDDK]. (2021). Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı (2022-2025). <https://www.bddk.org.tr/KurumHakkinda/EkGetir/18?ekId=360>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu [BDDK]. (2025, 11 Nisan). *“Bankaların yeşil varlık oranı hesaplaması hakkında tebliğ” ile “iklimle bağlantılı finansal risklerin yönetimine ilişkin rehber” hakkında basın açıklaması* [Basın açıklaması]. <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/2110?ekId=869>
- Bankaların Yeşil Varlık Oranı Hesaplaması Hakkında Tebliğ. (2025, 11 Nisan). T.C. Resmî Gazete (Sayı: 32867). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/04/20250411-4.htm>
- Battiston, S., Dafermos, Y., & Monasterolo, I. (2020). Climate Risks and Financial Stability. *Monetary Economics: International Financial Flows*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3748495>.
- Brühl, V. (2023). The Green Asset Ratio (GAR): a new key performance indicator for credit institutions. *Eurasian Economic Review*, 13, 57–83. <https://doi.org/10.1007/s40822-023-00224-0>
- Cui, Y., Geobey, S., Weber, O., & Lin, H. (2018). The impact of green lending on credit risk in China. *Sustainability*, 10(6), 2008. <https://doi.org/10.3390/su10062008>
- Dikau, S., & Volz, U. (2021). Central bank mandates, sustainability objectives and the promotion of green finance. *Ecological Economics*, 184, 107022. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107022>
- European Banking Authority [EBA] (2021). Advice to the Commission on KPIs and methodology for disclosure by credit institutions and investment firms under the NFRD on how and to what extent their activities qualify as environmentally sustainable according to the EU taxonomy regulation. https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/About%20Us/Missions%20and%20tasks/Call%20for%20Advice/2021/CfA%20on%20KPIs%20and%20methodology%20for%20disclosures%20under%20Article%208%20of%20the%20Taxonomy%20Regulation/963616/Report%20-%20Advice%20to%20COM_Disclosure%20Article%208%20Taxonomy.pdf
- European Banking Federation [EBF]. (2024). Green Asset Ratio cannot be to sustainability what CET is to capital. <https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2024/01/Green-Asset-Ratio-January-2024-002-2.pdf>
- European Commission. (2020). Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment

- of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Taxonomy Regulation). Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>
- Elitaş, C., & Arslan, S. (2024). Sürdürülebilir yeşil bankacılık ve Türkiye açısından bir değerlendirme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 250-271. <https://doi.org/10.29106/fesa.1469378>
- Gündüz, V. (2021). Yeşil bankacılık. B. Ayça (Ed.), *Yeşil yönetim*. (ss. 137-144). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güven, B. (2025, 6 Mayıs). *Bankaların yeşil varlık oranı hesaplaması hakkında tebliğ*. Lebib Yalkın. <https://lebibyalkin.com.tr/makale/bankalarin-yesil-varlik-orani-hesaplama-hakkinda-teblig>
- Neitzert, F., & Petras, M. (2019). Corporate social responsibility and bank risk. *Journal of Business Economics*, 92, 397 - 428. <https://doi.org/10.1007/s11573-021-01069-2>.
- OECD (2025), Environment at a Glance Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ac4b8b89-en>
- Renn, O., Laubichler, M., Lucas, K., Kröger, W., Schanze, J., Scholz, R.W. and Schweizer, P.-J. (2022), Systemic Risks from Different Perspectives. *Risk Analysis*, 42: 1902-1920. <https://doi.org/10.1111/risa.13657>
- Şahin, S. (2024). Türkiye’de Sürdürülebilir Ekonomiye Geçişte Uygulanabilecek Para ve Kredi Politikaları. *Maliye ve Finans Yazıları*, 122, 157-186. <https://doi.org/10.33203/mfy.1507949>
- Türkiye Bankalar Birliği [TBB] Bilgi Notu: Yeşil Varlık Oranı, <https://www.tbb.org.tr/pdf/faaliyetler/116/775> (erişim tarihi: 24/04/2026)
- Topçu, D.N. (2022). Yeşil Tahviller Ve İklim Değişikliği İle Mücadelede Merkez Bankalarının Rolü. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Uzmanlık Tezi. İstanbul.
- World Economic Forum [WEF]. (2025). The global risks report 2025 (20th ed.). https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2025.pdf
- Yeşil Büyüme. (2025, 28 Temmuz). *Finans dünyası için yeşil varlık oranı*. <https://yesilbuyume.org/finans-dunyasi-icin-yesil-varlik-orani/>